

et problem om man selv insisterer på å beholde et natursyn tilpasset fysikkens tilstand på 1700-tallet. Da har man imidlertid skapt seg det problemet at en må lete etter noe underliggende som bevarer determinisme.

Fysikeren Carlo Rovelli (1956–) presenterer en fortolkning av kvantemekanikk der han, basert på det eksperimentelle grunnlaget siden 1920-tallet og frem til vår tid, foreslår at vi tenker oss den fysiske virkeligheten på mikronivået som bestående av forbindelser heller enn objekter. Da blir virkeligheten som et nettverk eller en vev, der kvantene er som små korn eller knuter i nettverket. På det subatomære nivået kan virkeligheten vanskelig oppfattes som å bestå av isolerte enheter. En vev er imidlertid også en type mekanisme. For en innføring i Rovellis relasjonelle fortolkning av kvantemekanikken, se (Rovelli, 2021).

11.6 Avsluttende bemerkninger

Et natursyn viser seg ikke bare i de forutsetninger som ligger til grunn for forståelsen av naturen og utforskningen av den innenfor de ulike naturvitenskapene. Det utgjør og former også mye av det vi forutsetter uten å tenke særlig over det, og kanskje uten å være klar over det i det hele tatt, i dagliglivet og innenfor økonomi, samfunn og kultur. Det mekanistiske natursynet, som førte til enorme fremskritt innen naturvitenskapelig forskning og teknologiutvikling, har også hatt stor innflytelse på måten vi alle forholder oss til naturen på i vårt moderne samfunn. Selv om det 20. århundrets fysikk har vist oss at fysikken ikke lenger kan forstås i tråd med klassisk mekanikk på mikronivået, og biologien fortsatt har rom for begreper som

funksjoner, hensikter og atferd når det gjelder forståelsen og forklaringer av organismers bevegelser, har det mekanistiske natursynet en stor innvirkning på hvordan vi ser på oss selv og naturen, og hvordan vi behandler den.

Biologien har gitt oss innsikt i at vi mennesker deler en lang evolusjonshistorie med andre levende organismer som går helt tilbake til de første encellede organismene, og at vi er sammenvevet med disse andre organismene i nettverk og systemer som vi knapt aner rekkevidden av. Etter evolusjonsteoriens gjennomslag kan man ikke lenger hevde ut fra en forståelse av sammenhengene i naturen at mennesket er øverst plassert i et verdimeslig hierarki. Det eneste vi kan si, er at vi en eller annen gang langt bak i tiden gikk over fra å bare være dyr til også å bli mennesker (det er en kontinuitet mellom det dyriske og det menneskelige). Forstår vi oss selv som mennesker som del av et nettverk som i ytterste instans omfatter alt liv og hele naturen, blir det vanskeligere å legitimere at vi som mennesker er overordnet naturen på en måte som gjør at vi kan bruke alt i naturen som vi vil. Det åpner opp for å legge vekt på omsorg for naturen, også innenfor rammene av et mekanistisk natursyn.

Omsorg kan betraktes som en dyd, men også som et moralsk prinsipp som følger av en innsikt i at vi alltid er forbundet med og avhengig av andre (Gruen, 2009). Omsorg for naturen viser seg i en holdning av ydmykhet og respekt, og i levemåter der vi prøver å ta hensyn til det biologiske mangfoldet rundt oss. Båndene til dyrene har vi ved siden av båndene til menneskene, og å ha slike bånd er del av det å ha et fullverdig menneskelig liv, skriver Mary Midgley (Midgley, 1998, s. 119), derfor mener hun også at den sosiale verdenen vår